

İslam Ticaret Hukuku

Vadeli İşlem Sözleşmeleri
ve Opsiyonların Analizi

Mohammad Hashim Kamali

ÇEVİRİ: Nazan Lila

alBaraka
Yayınları

MOHAMMAD HASHİM KAMALI

Mohammad Hashim Kamali, 1944'te Afganistan'da doğdu, Kabil Üniversitesi'nde hukuk okudu ve sonrasında aynı üniversiteye yardımcı doçent olarak atandı. Akabinde Afganistan'da Adalet Bakanlığı nezdinde kamu avukatı olarak çalıştı. Yüksek lisans ve doktora çalışmalarını, İslam hukuku ve Orta Doğu çalışmaları üzerine uzmanlaştığı Londra Üniversitesi'nde tamamladı. Kamali daha sonra Montreal'deki McGill Üniversitesi İslami Çalışmalar Enstitüsü'nde yardımcı doçent olarak görev yaptı. Sonrasında ise Kanada Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Konseyi nezdinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Halen, 1985'ten beri İslam hukuku ve hukuk dersleri vermekte olduğu Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi'nde hukuk profesörüdür.

Law in Afghanistan: A Study of the Constitutions, Matrimonial Law and the Judiciary (Leidin: EJ Brill, 1985); *Freedom of Expression in Islam* (Kuala Lumpur: Berita, 1994; yeni baskı: Cambridge: The Islamic Texts Society, 1997); *Punishment in Islamic Law: an Enquiry into the Hudud Bill of Kelantan* (Kuala Lumpur: Institute for Policy Research, 1995); *Istihsan (Juristic Preference) and its Application to Contemporary Issues* (Cidde: Islamic Research and Training Institute, Eminent Scholars Lecture Series No. 20, 1997) adlı eserlerin ve saygın uluslararası dergilerde yayınlanmış sayısız makalenin yazarıdır. İki kez (1995, 1997) İsmail el-Fârûkî Akademik Üstünlük Ödülü'ne layık görüldü.

NAZAN LİLA

İlk ve orta öğrenimini Kastamonu'da tamamladı. 2006-2008 yılları arasında hafızlık eğitimi aldı. Kastamonu İmam-Hatip Lisesi'ni 2012 yılında tamamlayarak aynı yıl Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans eğitimine başladı. Aynı üniversitede lisansüstü eğitimini İslam Hukuku Anabilim Dalı'nda devam ettiren Lila, 2016 yılında Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne araştırma görevlisi olarak atandı. 2017 yılında Sakarya Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne (İSEFAM) geçiş yaparak yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2017'den beri Sakarya Üniversitesi İSEFAM bünyesinde akademik çalışmalarını sürdüren Lila, halihazırda İslam Ekonomisi ve Finansı alanında doktora yapmaktadır. İslam İktisadi, İktisat Tarihi ve İslam Hukuku alanlarında çalışmaları yoğunlaşmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ.....	9
TEŞEKKÜR.....	11
GİRİŞ.....	13
BİRİNCİ KISIM	
PIYASADA VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMELERİ	27
Birinci Bölüm	
Vadeli İşlem Sözleşmeleri.....	29
İkinci Bölüm	
Vadeli İşlem Sözleşmelerinin Kullanımı	45
Üçüncü Bölüm	
Vadeli İşlem Sözleşmeleri ve Konvansiyonel Sözleşmeler.....	53
Dördüncü Bölüm	
Vadeli İşlem Piyasası.....	63
Beşinci Bölüm	
Risk Azaltma Stratejileri	79

Altıncı Bölüm

İskenderiye ve Kuala Lumpur Vadeli İşlem Piyasaları.....87

İKİNCİ KISIM**VADELİ İŞLEMLER VE KLASİK SATIM AKİTLERİ:**

FIKHİ SÖYLEM..... 103

Yedinci Bölüm

Ticari İşlemler (Muamelat) Konusunda Şeri Bakış Açısı 107

Sekizinci Bölümİslam Hukukunda Belirsizlik
ve Risk Alma (Garar)..... 127**Dokuzuncu Bölüm**

Satım Konusu Mal..... 145

Onuncu Bölüm

“Yanında Olmayı Satma!” 159

On Birinci Bölüm

Teslim Almadan (Kabz) Önceki Satış..... 167

On İkinci BölümBorcun Borca Karşılık Satımı
(Bey’u’d-Deyn bi’d-Deyn)..... 177**On Üçüncü Bölüm**

Vadeli Satış (Bey’u’l-Müeccel) 185

On Dördüncü Bölüm

Speküstasyon ve Kumar 203

On Beşinci Bölüm

Çağdaş Kanaatin Bir Özeti..... 219

ÜÇÜNCÜ KISIM	
OPSİYONLAR	243
On Altıncı Bölüm	
Opsiyonların Piyasa Analizi.....	247
On Yedinci Bölüm	
İslam Hukuku Açısından Opsiyonlar (el-İhtiyârât)	257
SONUÇ	275
SÖZLÜK	291
KAYNAKÇA	299
İNDEKS	307

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Bana vadeli işlem ve opsiyonların fıkhi tahlilini ele alan bu çalışmayı çevirme fırsatı sağladığı için öncelikli olarak kıymetli meslektaşım Dr. Mücahit Özdemir'e teşekkür ederim. Ayrıca bu çevirinin basımını üstlenen Albaraka Yayıncılık'a da şükranlarımı sunarım. Bu çalışmada yazar tarafından ifade edilen görüş ve düşüncelerin bir kısmına katılmamakla birlikte içerdiği fıkhi analizler, derinlikli tartışmalar ve konuyu geniş bir perspektiften ele alması sebebiyle eserin Türkçe literatüre önemli ölçüde katkı sağlayacağı kanaatindeyim.

Okuyucuya kolaylık olması açısından birkaç hususu izah etmenin yararlı olacağını düşünüyorum: Yazarın, herhangi bir meselenin İslam'daki yerini ifade etmek amacıyla kullandığı *şeriat* kelimesi, aslına sadık kalmak amacıyla değiştirilmeyip çeviride *şeriat* olarak bırakılmıştır. Çeviri esnasında yapılan eklemeler, metin içinde köşeli parantezle gösterilmiş, dipnotlarda ise yıldızlı dipnot olarak verilmiştir.

Eserin ilim dünyasına katkı sağlamasını temenni ederim. Başarı ancak Allah'tandır.

Nazan Lila
Sakarya, 2020

TEŞEKKÜR

Araştırmamın ilk aşamalarında seyahat ve veri toplama maliyetini karşılayacak bir araştırma bursu sağladığı için Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi Araştırma Merkezi'ne (I.I.U) teşekkür etmek benim için büyük bir görevdir. Hem I.I.U. Malezya Rektörü Dr. Abdülhamid Ebû Süleymân, hem de Hukuk Fakültesi Dekanı Profesörü Ahmed İbrahim, 1992 ve 1993 yaz tatillerinde iki defa araştırma izni talebime olumlu destek verdiler. Bu vesileyle her ikisine de cömert destekleri için teşekkür ediyorum. Harvard Hukuk Fakültesi İslam Hukuku Araştırmaları Programı Müdürü Dr. Frank Vogel'e, beni Ekim 1994'te Harvard'da "İslam Hukuku Perspektiften Vadeli İşlem Sözleşmeleri" konulu bir seminere davet ettiği için teşekkür ediyorum. AHL Vadeli İşlem Yatırımları Müdürü Sn. David Harding, beni Londra'daki şirket merkezinde vadeli işlem ticaretinin operasyonel yönlerini gözlemlemeye davet etti ve bana araştırmam için faydalı olan süreli yayınlarını göndermeye devam etti. Bu vesileyle cömert tavsiye ve yardımları için kendisine teşekkür ediyorum. Ayrıca, yararlı olduğu tecrübe edilen yayınlanmamış belgelerin kopyalarını temin eden ve bana veren Amerikan İslam Sosyal Bilimler Dergisi'nin eski Genel Yayın Yönetmeni Sayyid M. Syyed'e de teşekkür ederim. I.I.U. Malezya Rektör Özel Yardımcısı Fadlullah Wilmot ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Başkanı Dr. Obiyathulla Ismath Bacha, makaleyi okuyup gelişimi için değerli önerilerde bulundular. Bu vesileyle ikisine de katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Son olarak, I.I.U. Malezya Hukuk

Fakültesi'ndeki sekreteryaya çalışanlarına, özellikle de yazının yazılması ve hazırlanmasında bana destek verme konusunda çok yardım eden ve daima nazik olan Siti Rohaya Zakaria'ya teşekkür ediyorum.

Mohammad Hashim Kamali
Uluslararası İslam Üniversitesi, Malezya
Ağustos 2000